

Amb bones paraules

Lloc de treball, lloc de feina

Text: **Gabriel Bibiloni**
http://bibiloni.cat

En el Principat els mitjans de comunicació i els papers oficials diuen *lloc de treball* (com a la frase «el tancament d'aquesta empresa representa la pèrdua de 400 llocs de treball»), mentre que a Mallorca és més habitual el sintagma *lloc de feina*. Això darrer és un fet que sorprèn la gent del Principat, i algun sistema automàtic d'observació de la neologia ha detectat *lloc de feina* com un neologisme, ço és, una "novetat". En qualsevol cas, es tracta d'una discrepància que constitueix una anomalia terminològica que no hauria d'existir.

La delimitació semàntica entre *treball* i *feina* és força complexa,

i l'anàlisi a fons dels diccionaris no serveix per a treure'n el treballat. A Mallorca *treball* i *treballar* són paraules molt poc usades en la llengua popular. Com se sap, aquí es diu *fer feina*, no *treballar*. *Treballar* pot tenir el sentit d'esforçar-se per a aconseguir una cosa (*hem treballat molt perquè tot sortís bé*), però això és tot. Aquí tothom va a la feina, queda sense feina, cerca feina o té molta feina. Per això a Mallorca es percep *lloc de feina* com a més genuí que *lloc de treball* i no sembla que hi hagi disposició a renunciar al sintagma així com així.

Lament no poder manifestar-me a favor d'una de les dues opcions terminològiques. Em sembla que el problema no és només en els mots *treball* o *feina*, sinó també, o més aviat, en la paraula *lloc*. És evident que *lloc de treball* (o *lloc de feina*) és un calc de *puesto de trabajo*. Aquí no fem altra cosa que calcar. I, a més, no sembla una traducció reeixida de tot.

Com dèiem dissabte passat, en català no tenim una paraula que tenen totes les llengües romàniques (fr. *poste*, it. i port. *posto*, esp. *puesto*, occ. *pòst*, rom. *post*), ben diferenciada semànticament dels equivalents del mot *lloc*. Això fa que nosaltres tendim a carregar els significats d'aquella paraula damunt el nostre *lloc*, però fer-ho mecànicament i absolutament porta a moltes solucions desencertades.

Per al concepte de *puesto de trabajo* la majoria de llengües usen normalment un terme univocal que també designa l'ocupació en general: el francès diu *emploi* (*création d'emploi, on a supprimé 400 emplois*), l'italià, *impiego*, el portuguès, *emprego*, i l'anglès combina *job* i *employment* (comptable i no comptable respectivament). És ver, però, que en alguna d'aquestes llengües hi ha certa variació: l'espanyol també té *empleo*, paraula preferida en alguna fórmula, com *suspensión de empleo* y *suel-*

do, i l'expressió *creación* (o *destrucción*) de *puestos de trabajo* podria ser també *creación* (o *destrucción*) de *empleos* (o *empleo*). I l'italià, a més de *creare impieghi*, també pot dir *creare posti di lavoro*.

En català tampoc no tenim –més desgràcia– el verb germà de *employer, employ, emplear, impiegare, empregar*, provinents del llatí *implicare* (amb la particularitat que l'espanyol *emplear* no deriva d'aquest verb llatí sinó directament del francès *employer* –altrament seria *emplegar*–, igual que també l'anglès *employ*). Ni tenim el germà de *emploi, employment, empleo, impiego* i *emprego*, ni l'equivalent etimològic de *employé, employée, empleado, impiegato* i *empregado*, si bé hem acollit el terme *empleat*, amb forma castellana i isolat del seu conjunt natural. Si tinguéssim aquests mots, serien *emplegar, emplec* i *emplegat*. Bé, matisem que a la Catalunya del Nord sí que tenen aquestes paraules i que la llengua medieval

se servia del verb *emplegar*. Però tenim la paraula *ocupació*, que també aquí podria fer algun servei. No sembla gens desencaminat parlar del catàleg d'ocupacions d'una empresa o de la creació o destrucció d'ocupacions. *Ocupacions, ocupació, desocupació* i *desocupats*, al cap i a la fi, –vegeu l'article de fa dos dissabtes– formen un grup lèxic coherent que ens podria alliberar de certes dependències.

No vull arribar a cap conclusió definitiva; només trec el tema a reflexió. I remarc que la solució *lloc de treball* (o *de feina*) ens deixa sense poder fer la distinció que fan les altres llengües: *lugar de trabajo* i *puesto de trabajo* (o *empleo*), *lieu de travail* i *emploi*, *workplace* i *job*, *luogo di lavoro* i *impiego* (o *posto di lavoro*), *lugar de trabalho* i *emprego*. La distinció és útil, i si la volguéssim practicar, tenir un bon lloc de feina (o de treball) podria ser una cosa així com treballar a un local amb aire condicionat, amb bones vistes i amb belles plantes d'interior.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

Osip contra Iósif: la poesia al Gulag

Melcior Comes

Els poetes acmeistes rivalitzaven amb els simbolistes a la Rússia tsarista dels primers anys del passat segle. Els simbolistes, com ja és sabut, referien el seu quefer poètic a una altra realitat, més plena i significativa. Ja ho va dir el *vrai dieu* Baudelaire, exposant la seva teoria del símbol a *Correspondances*: “La Natura és un temple de columnes vivents / que deixen anar, de vegades, paraules confuses; l'home hi camina com per un bosc de símbols / que l'observen amb una mirada familiar”. Aquesta, doncs, és una poesia que busca la iniciació, l'arravatament cap a una forma de coneixement superlatiu. Per això, com va dir Jean Moréas, “és enemiga de la descripció objectiva”.

Cansats de tanta retòrica i de tanta febre de visions, els acmeistes russos van proposar un retorn a l'objectivitat clàssica. Les realitats tenen el seu propi valor semàntic, deien, sense necessitat de remetre's a altres materialitats per extreure'n el suc poètic veritable. Així és com aquests nous creadors retornen a la sobrietat, a

La lloa no va salvar-lo, en accentuar-se el terror, de ser finalment deportat a l'extrem oriental de Sibèria, al Gulag més proper a la ciutat de Vladivostok

l'ordre, a allò pròxim i quotidià enfront de l'exotisme i de la virolada excitació del misticisme simbolista. Preval l'expressió senzilla, el to familiar.

Però aquestes diferències entre poetes, sempre reiterades sota diverses formes al llarg de la història (el tòpic cultural de la querella entre els antics i els moderns), van quedar empentides davant la fèrria susceptibilitat del poder d'Stalin. El poeta Ossip Mandelstam encapçalava el moviment de l'acmeisme l'octubre del 1933 quan va llegir en públic, davant d'un grup de coneguts, un poema satíric referit al Gran Ca-

marada. Deia: “Forja decrets com ferradures; decrets i decrets: / a aquell li etziba als ous, a aquell al front, / a aquell als ulls. / Sempre té una víctima, i s'alegra com un georgià / de pit cepat mastegant un gerdó”. Mandelstam havia vist els efectes desastrosos de les col·lectivitzacions forçoses a les terres de Crimea, les quals havien provocat escassetats i mortaldats esfereïdores.

Uns mesos després, la policia de seguretat (la temible NKVD) entrava al seu pis i el regirava, cercant còpies de l'epigrama, dels versets que, recitats de memòria, havien arribat fins a les orelles del Kremlin. Va ser detingut, interrogat i empresonat, encara que el mateix Stalin va intervenir perquè la condemna no fos gaire

dura: només així s'explica aquesta primera sort. Tanmateix, ell i la seva dona van ser enviats als Urals, on, desesperat, Mandelstam va provar de suïcidar-se, fins que finalment va anar a recaure a Voronez. Allà va compondre, aïllat, malalt i espiat, la seva famosa *Oda a Stalin*. Però la lloa no va salvar-lo, en accentuar-se el terror, de ser finalment deportat a l'extrem oriental de Sibèria, al Gulag més proper a la ciutat de Vladivostok. Allà hi va morir, l'any 1938. La causa? Desconeguda.

Les fotos del Gulag ens el mostren calb, el pèl esclarissat damunt les orelles en una testa angular, la mirada empentida, la boca closa amb determinació. Porta un abrigit horrible i que s'endevina humit: la camisa ha

perdut el coll, fins i tot potser li ha caigut (sota el nas, l'ombra) el bigotet que llua pels cenacles poètics moscovites.

Des de fa uns anys que es discuteix de la seva sinceritat en l'elaboració de l'*Oda al dictador*. Era franc, quan l'escribia? O pretenia tan sols salvar-se? Ens diu la seva vídua: “Va cedir deliberadament a la hipnosi general i va col·locar-se sota la influència de la litúrgia que en aquell moment anul·lava totes les veus. En posar-se en l'estat necessari per escriure l'*Oda*, en realitat estava alterant l'equilibri de la pròpia ment”. Sigui com sigui, l'*Oda* és extraordinària. El propi Mandelstam ho va deixar dit: “En el nostre país la poesia és tan respectada que per ella hom pot haver de morir”.